

v komplikovaných partnerských vztazích, kde se partneři hádají a usmiřují, či mezi nimi vznikají konfliktní situace, a lze připustit, že se mohou tyto méně či více náhodné neshody promítnout i do pohlavního chování. Vždy je však třeba vycházet z vůle a dobrovolnosti obou partnerů a z toho, zda je odpor poškozené vážně míněný. Proto je důležité u každého dílčího útoku pečlivě zkoumat, za jakých okolností se posuzovaný pohlavní akt odehrál, a zda jednotlivý dílčí útok naplňuje všechny znaky skutkové podstaty trestného činu podle § 185 tr. zákoníku, a v jakých jeho alternativách.“

Na základě těchto úvah Nejvyšší soud v usnesení ze dne 24. 11. 2021, sp. zn. 8 Tdo 1170/2021, vyslovil následující právní názor:

Závěru o spáchání pokračujícího trestného činu znásilnění podle § 185 odst. 1 tr. zákoníku nebrání okolnost, že některé dílčí útoky byly spáchány za použití násilí (alinea první) a jiné při zneužití bezbrannosti (alinea druhá). Posouzení jednání pachatele jako pokračujícího trestného činu znásilnění není na překážku ani zjištění, že mezi jednotlivými dílčími útoky došlo k dalším pohlavním stykům, které byly ze strany poškozené dobrovolné.

K neschválení tohoto rozhodnutí pro publikaci ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek v rámci projednání na trestním kolegiu Nejvyššího soudu přispěla

zejména specifická posuzovaného případu, zvláště pokud podle zjištění soudů se v rozhodné době v partnerském soužití obviněného a poškozené vyskytovaly též případy, kdy mezi nimi došlo k dobrovolným pohlavním stykům. Otázka nevhodnosti zveřejnění této kauzy s ohledem na její specifickou nakonec převážila. Dále byla diskutována otázka, zda i za těchto okolností jsou naplněny všechny zákonné požadavky na pokračování v trestném činu podle § 116 tr. zákoníku, především podmínka jednotného záměru pachatele a stejného nebo obdobného způsobu provedení činu.

Trestní kolegium, i přes výhrady některých připomínkových míst, se sice většinou přiklonilo k názoru obsaženému ve shora citované právní větě s tím, že jednotný záměr pachatele není vyloučen ani v případech, kdy mezi jednotlivými dílčími útoky došlo k dalším pohlavním stykům, které byly ze strany poškozené dobrovolné, a že bude naplněna též podmínka spáchání činu stejným nebo obdobným způsobem, i když některé útoky byly spáchány za použití násilí a některé za zneužití bezbrannosti. Nicméně rozhodnutí nebylo přijato především s ohledem na nevhodnost jeho publikace.

JUDr. Antonín Drašík
soudce Nejvyššího soudu

Zprávy a informace

Setkání českých a slovenských kateder trestního práva a odborná vědecká konference „Symbióza trestního práva a kriminologie – k odkazu prof. Oto Novotného“

JUDr. Lukáš Bohuslav, Ph.D.

JUDr. Mgr. Marek Dvořák, Ph.D.

Právnická fakulta Univerzity Karlovy

Malebné východočeské město Litomyšl se ve dnech 26. a 27. května 2022 stalo dějištěm tradičního setkání českých a slovenských kateder trestního práva s navazující odbornou vědeckou konferencí na téma „Symbióza trestního práva a kriminologie – k odkazu prof. Oto Novotného“, která vyvrcholila odhalením pamětní desky profesora Novotného v jeho rodné obci Dolní Újezd.

Hlavním pořadatelem setkání kateder a navazující odborné konference byla katedra trestního práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy, která převzala pomyslnou štafetu v organizování setkání českých a slovenských kateder trestního práva po Akademii Policajného zboru v Bratislavě.

Ve čtvrtek dne 26. května se od 17 hodin uskutečnilo

setkání kateder trestního práva právnických fakult a policejních akademií v České a Slovenské republicky, jehož pracovní část se odehrávala v Seminárním sálu areálu Zámeckého návrší, který je zapsán do seznamu světového kulturního dědictví UNESCO. Úvodní slovo poprvé jako vedoucí katedry trestního práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy pronesl prof. JUDr. Bc. Tomáš Gřivna, Ph.D., který poděkoval za hojnou účast a předestřel program následujícího setkání i odborné konference. Ve své řeči se vyjádřil zejména k novinkám v chodu katedry z hlediska odborného, personálního i výukového. Připomněl vysoké personální zatížení katedry z důvodu souběhu akreditací a upozornil mimo jiné též na probíhající debaty o možné písemné podobě státních závěrečných zkoušek, což se následně stalo jedním z hlavních témat rozpravy účastníků. Na vystoupení prof. Gřivny navázali vedoucí (či jejich zástupci) z dalších kateder trestního práva účastnících se setkání, přičemž konkrétně se jednalo o zástupce 5 pracovišť z České republiky (*Právnická fakulta Univerzity Karlovy, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Právnická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, Právnická fakulta Západočeské univerzity v Plzni a Policejní akademie České republiky*) a 5 pracovišť ze Slovenské republiky (*Právnická fakulta Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košicích, Právnická fakulta Trnavskej univerzity v Trnavě, Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislavě, Právnická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banské Bystrici, Paneurópska Vysoká Škola v Bratislavě a Akadémia Policajného zboru v Bratislavě*). Na projevy zástupců jednotlivých kateder s následnou diskusí volně navázala společenská část setkání kateder trestního práva, která se uskutečnila v reprezentativních prostorách nedalekého Hotelu APLAUS. Společenská část setkání, doprovázená pestrým a chutným občerstvením v podobě teplého i studeného rautu a široké nabídky alkoholických i nealkoholických nápojů, probíhala v uvolněné a přátelské atmosféře do pozdních večerních hodin. Nutno vyzdvihnout, že došlo k posílení badatelských přátelství a navázání další, mnohdy konkrétní spolupráce.

Následujícího dne, tj. v pátek 27. května, se v Seminárním sále zámeckého areálu uskutečnila odborná konference věnovaná symbióze trestního práva a kriminologie, která byla zasvěcena dlouholetému vedoucímu katedry trestního práva na pražské Právnické fakultě a významnému představiteli české trestněprávní vědy a kriminologie panu **prof. JUDr. Oto Novotnému, CSc.**, který skonal dne 3. listopadu 2020 ve věku úctyhodných 92 let. Profesor Novotný, který byl až do velmi vysokého věku akademicky činným, je hlavním autorem dodnes používaných či postupně aktualizovaných vysokoškolských učebnic z oborů trestního práva hmotného a kriminologie. Odbornou veřejností je profesor Novotný dodnes vysoce oceňován zejména pro své dílo „O trestu a vězeňství“, které vyšlo v 60. letech minulého století.

Tato kniha, kritizující tehdejší zákonodárství a trestní praxi, se setkala s velkým ohlasem u nás i v zahraničí a dodnes představuje jedno z nejdůležitějších děl v oblasti práva a penologie. Vzhledem k tematickému zaměření odborné konference se na události vedle hlavního organizátora podílela také Česká kriminologická společnost, Institut pro kriminologii a sociální prevenci Ministerstva spravedlnosti České republiky a Unie státních zástupců České republiky. Na akci se podílel a aktivně se jí po celou dobu též zúčastnil syn pana prof. Novotného, pan JUDr. Marek Novotný.

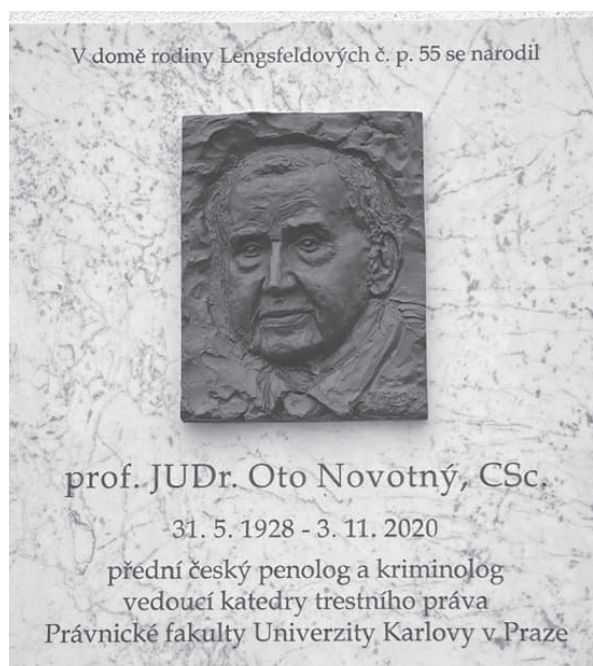
Konferenční den byl otevřen zahajovací řečí prof. Tomáše Gřivny, na něhož navázala úvodní slova pronesená místopředsedou České kriminologické společnosti dr. Miroslavem Scheinostem, dále pak ředitelem Institutu pro kriminologii a sociální prevenci dr. Petrem Zemanem, a konečně také prezidentem Unie státních zástupců ČR dr. Janem Latou. Po úvodních proslovech zavzpomínal na pana prof. Novotného jakožto reformátora, právníka, kriminologa a penologa také emeritní profesor Právnické fakulty Univerzity Karlovy a emeritní soudce Ústavního soudu prof. Jan Musil. Ten vyzdvihl nejen nepochybný velký přínos prof. Novotného po stránce odborné, ale neopomněl zmínit ani jeho vysoké standardy morální, kultivované vystupování a schopnost propojovat právní, historické, filosofické i sociální souvislosti.

Po vzpomínce na prof. Novotného byla zahájena vědecká část konference, která byla organizátory koncipována ve srovnání s dosavadními událostmi obdobného zaměření poměrně inovátorsky, a to s cílem přispět k ucelenému pojednání nejen v rámci ústních příspěvků. Příspěvky byly rozděleny do 10 tematických bloků, z nichž na každý blok zpracovalo příspěvek jedno české a jedno slovenské pracoviště účastníci se události. U jednotlivých okruhů a institutů tak byl prezentován pohled jak český, tak slovenský, což umožnilo komplexní vhléd a komparaci přístupů v teorii a praxi České a Slovenské republiky k řešeným tématům, jimiž se staly: 1) Subsidiarita trestní represe – doktrinární, normativní a judičiální pohled; 2) Kriminalizace a de-kriminalizace – kam směřujeme?; 3) Systém trestů; 4) Penalizace a depenalizace – opět, kam směřujeme?; 5) Ukládání trestů dospělým – poznatky z aplikační praxe; 6) Ukládání trestních opatření mladistvým; 7) Ukládání „trestů“ právnickým osobám; 8) Ochranná opatření; 9) Výkon trestů a ochranných opatření – procesní souvislosti; a za 10) Práce s pachatelí trestné činnosti v 21. století. Namísto závěru pak byl prezentován shrnující příspěvek prof. Gřivny a dr. Drápala, který upozornil na pojítka i rozdíly trestního práva a kriminologie, a tedy uceleně uzavřel celodenní rokování o symbióze trestního práva a kriminologie a upozornil na mnohé otázky, jimiž bude do budoucna třeba se nadále zabývat. Při prezentování příspěvků se v rámci konferenčního dne u řečnické vystředala dlouhá řada

odborníků, s jejichž příspěvky se bude možno v plném rozsahu seznámit v odborné kolektivní monografii, která bude vydána v nadcházejícím období. Dlužno doplnit, že událost byla výrazně obohacena i o četné diskuse, které se vedly ze strany přítomných o jednotlivých prezentovaných příspěvcích, respektive přesněji řečeno o náhledech jednotlivých řečníků na řešené – a mnohdy sporné či palčivé – problematiku.

Dvoudenní událost byla slavnostně zakončena v obci Dolní Újezd u Litomyšle, v rodišti prof. Oty Novotného, a to odhalením jeho pamětní desky na rodném domě č. p. 55 s projevem prof. Musíla, dr. Šabatové, dr. Laty a dr. Novotného. Odкрыtí pamětní desky se zúčastnil také starosta obce pan Vrabec, který zúčastněné následně pozval na číši vína do tamního Muzea vesnice. K události zazpíval dětský pěvecký sbor a sešlo se též mnoho místních obyvatel, kteří zavzpomínali na prof. Novotného – jejich přítele, souseda a významného občana.

Závěrem nezbyvá než konstatovat, že květnové setkání kateder trestního práva s následnou odbornou konferencí završenou odhalením pamětní desky prof. Oto Novotnému lze považovat za vysoce zdařilé po všech stránkách. Přineslo mnoho nových vědeckých poznatků, milých setkání a nevšedních zážitků. Před všemi členy organizačního týmu je třeba smeknout za jejich pracovní nasazení a zajištění hladkého průběhu události. Z pohledu autorů tohoto článku je pak nutno vytknout před závorku a ocenit především odvahu organizátorů uskutečnit setkání kateder v ne zcela typickém prostředí

mimo prostředí univerzity, a především pak zahrnout do programu také odhalení pamětní desky k uctění legendy (nejen) českého trestního práva a kriminologie. Právě tyto prvky výrazně oživily ráz celé události a přidaly jí na atraktivitě pro všechny zúčastněné, z nichž mnozí podle jejich vlastních slov sice navštívili Litomyšl poprvé, avšak právě díky setkání kateder jistě ne naposledy.

Recenze

ŠÁMAL, P., GRIVNA, T., BOHUSLAV, L., NOVOTNÝ, O., HERCZEG, J., VANDUCHOVÁ, M. a kol.

Trestní právo hmotné. 9. vydání.

Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022. 1204 s.

Recenzovanou publikaci vydalo nakladatelství Wolters Kluwer ČR počátkem roku 2022 a vychází z právního stavu a judikatury k 1. lednu tohoto roku. Jde již o 9. vydání osvědčené učebnice trestního práva hmotného určené především pro posluchače právnických fakult univerzit v České republice. Učebnici zpracoval autorský kolektiv pod vedením našeho předního odborníka v oboru trestního práva, profesora Právnické

fakulty Univerzity Karlovy v Praze, bývalého dlouholetého soudce Nejvyššího soudu a jeho předsedy a nyní soudce Ústavního soudu prof. JUDr. Pavla Šámal, Ph.D. Kromě dřívějších členů katedry trestního práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy (bohužel již zemřelých prof. JUDr. Ota Novotného, CSc., doc. JUDr. Mgr. Jiřího Herczega, Ph.D., JUDr. Adolfa Dolenského, CSc., a JUDr. Marie Vanduchové, CSc.)